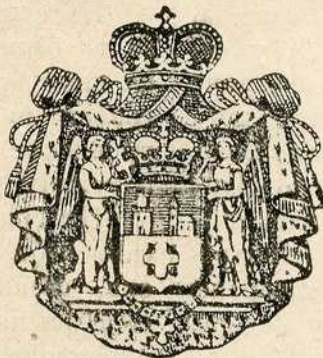

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 28

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 15. јулија 1901

Проповед на св. Илију.*

„Докле ћете храмати на обе стране? Ако је Господ Бог, идите за њим; ако ли је Вал, идите за њим“ (I. књ. о царев., 18, 21).

Тако је, ето, мили моји, загрмио на гори Кармилу васколикому народу израњском громовник Илија — чији спомен данаске празнујемо — када је видио, колико је тај народ изабрани отпао био од Господа, и завео се за лажним и лажљивим жречевима Валовим!

А тако би још и данашњим даном могао да довикне и проповедник слова Божјега и народу српскоме, када узме на око и процени, како ли смо и ми на све стране померили путеве својих, те лутамо и ми за толиким лажним вођама, блудећи тако од немила до недрага!

Ах, та зли су дани осванули народу нашем, и ако ми, који живујемо у овоме метежу великоварошкоме, то теже и примећујемо, неже ли што то могу да примете

наша браћа око стожера живота нам народноснога.

До нас амо као да само тек потмуло затутњи грмљавина натуштенога нам неба, те родољуб застрепи у срцу своме, бојећи се чисто, да не оде громовник Илија и сада Богу на диване:

да се моли Богу истинومه,
да му даде кључе од небеса,
да затвори седмера небеса,
да удари печат на облаке,
да не падне дажда из облака,
плаха дажда нити роса тиха,
нити вођу ејајна мјесечина,
да не падне за три годинице;
да не роди вино ни пшеница,
ни за цркву часна летургија!

Јер ко ијде само имаде смисла за знаке нашега времена, тај види уједно и од ове бедне садашњости тужнију будућност, по наш паћенички народ!

Или што би се ми и варали беспрекидно у заносу детињских сањарија, када се све то никаквом маштом затајати и прикрити неда? Та погледајте само, како ли се у првом реду и сама дивна и света вера наших славних и дичних прадедова

* Рукопис ове проповеди је међу осталим рукописима досад случајно заметнут био, те се стога тек сада штампа.

од неко доба у нас тако силно и тако судбоносно поколебала.

Дух противљења, отпадништва од вере, напуштање светога православља, назаренштина — зар то нису све од реда тако опасне и тако опаке појаве, да изгледа, као да нам се приближује крај? И у самом животу наше Цркве иначе, зар не кипи и не комеша ли се већ од тако дуго времена, да смо од свете установе, Боже опрости, створили скоро неко врзино коло?

И живовање наше народносно зар није још увек тако силно нагрижено и подривано и на худо и злочество странчарење поцепано, да налично на хаљину подерану о плећа немоћна!

— У верском животу нашем одметништво, у црквеном непослушност и разуданост, у народносном расуло и опаке блудње — ето вам у две у три, слике и прилике наше јаве тужне, ето вам тугованке сузне, којом данаске већ ретко да ко у нас не јадикује и не нариче, као оно у народној песми баш громовник Илија о земљи Инђији, е је то царевина:

ђено јесте Боже незаконство,
 ће не моле Бога да помогне,
 и не слуша пород родитеља,
 и не слуша млађи старијега,
 ће кум кума не држи за кума,
 ће брат сестру сестром не назива,
 ће брат брата по судовим' ћера,
 не светкују свеца никаквога,
 нити жегу у цркву свијеће,
 нити служе Божу летургију!

А када се поведе реч о томе, где ли ваља потражити узроке свима тима јадима и невољама нашим — о, ту смо онда сви до једнога готови и спремни са читавом поворком од уверења и разматрања, да им канда ни краја ни конца! Једнима је крива црква и њене поглавице, другима свештенство; један кука над друштвеним нашим приликама, други се јада са траљаве наставе по школама; једнима је крива интелигенција, другима „проста маса“, трећима опет новине итд. итд.! На све стране указује се тада прстом, и на десно и на лево, и на близо и на далеко, и горе и доле; свачему видимо недостатака и свему замерамо — само ће на једно месташце тако мало њих указати, а које је месташце

свакоме још и повајближе: на своје бедно срце у грудима, само ту не ће нико да стави уздрхталу руку, па да призна свако своје рођене немоћи и да моли Бога да нам помогне!

На срце дакле руке, браћо и сестре, на то бедно и оптерећено срце у грудима, на коме без покоја и престанка куца било савести неумитне, судије беспристраснога, пред киме се мисли наше и помишљаји, оптужују и извињују!

На срце руке! Загледајмо пре свега у саме себе, да видимо ко смо и какви ли смо, сваки посебице и појединце, па тек онда разматрајмо и процењујмо лабавости и неудаће нашега опћега поретка!

Ви родитељи, који се тужите са непослушности деце своје: јесте ли им ви у првом реду дали добра примера, и јесте ли и ви вавек послушна деца Оца свога небеснога? Ви народне вође, који се тужите са трулежа у народу нашем: јесте ли му ви увек и предњачили у поштовању према закону Божјем и светлијим установама друштвеним? Синови светога нам Православље, који уздишете са покварености у редовима нашим, еда ли и ви од своје стране стојите узорито у друштву, да сви виде ваша добра дела и хвале Оца вам небеснога? — Ах, та „докле ћете храмати на обе стране? ако је Господ Бог, идите за њим; ако ли је Вал, идите за њим“...

Али када смо, мили моји, своје мане и недостатке учили, а ми хајте, станимо сви скупа пред Господа свога, чије смо захтеве тако олако и тако лакомислено сметнули с ума, па завапимо покајнички и скрушено сви у један глас: „Буди нам милостив, Оче наш небесни; Господе, Господе, спаси нас! Немој нас, Оче наш, ни на даље напуштати, јер само Твојој милости хвала, што и до јако постојимо.“

Ми смо Ти често грешили, али нас Ти напустио ниси. Немој нас заборавити ни у невољама овога доба, већ поништи немоћи наше у превеликој Твојој милости, и буди нам помоћ наша у слабостима нашим. Поправи срце сваком појединцу међу нама, да нам и јавни подвизи наши на боље окрену. Пребивај у нас, јер си нам

обећао, да нас не ћеш напустити, докле траје света и века!“ — Да, мили моји, учинимо и ми оно, што је у доба сличних народних неудаћа сремским главарима пред бијелом црквом световало ђаче самоуче:

Хо'те Богу да се обрнемо,
да служимо Богу летургију,
да молимо Бога по закону! Амин.

У Пешти, VII., 1899. год.

Јереј Владимир Димитријевић.

Ориген као проповедник.

(Наставак)

Пре него, што будемо говорили о појединим Оригеновим проповедима, које су нам преостале, нужно нам је свратити пажњу на једну ствар, која је у тесној вези са његовим омилијама, а то је начин тумачења Св. Писма, каквим се је Ориген служио. Ти начини тумачења текста беху прво буквални, а друго алегорични. Први бехе у цркви хришћанској од најстаријих времена, и сматран је за нижи прости начин, док је други позајмио од Климента Александријскога из катехетичке школе у Александрији. Овај начин тумачења сматран је за научнији и узвишенији, па га је Ориген употребљавао често пута на штету јасноће текста. Овај начин тумачења не носи свој почетак од хришћанских учитеља него од незнабожачких филозофа, који хтедоше, да шпекулације свога духа изједначе или у ред доведу са народним религијама. Први који га употреби за тумачење Старозаветне Библије бехе Филон, који хтеде науку Платонову о идејама довести у склад са Мозајизмом.

Пошто је Филон живио и радио у Александрији, која бехе за Птоломејевића центар јелинског — управо светскога образовања, то је тај његов метод попримљен и у Александријској катехетичкој школи.

Њим се је служио Климент Александријски, а од овога примио га је и Ориген.

Ориген се је при тумачењу Св. Писма користио и са једним и са другим. Он је у сваком реду Св. Писма налазио двоструки смисао, нижи и виши, такозвани духовни, који је овет делио у морални и мистични, тако да код њега дакле налазимо управо троструки смисао у тумачењу Св. Писма. Као што се човек састоји из тела и душе и прво се сма-

тра за ниже од другог, а друго више и узвишеније од првога, тако је Бог, каже Ориген, и у Св. Писму створио тело, душу и дух. Због тога је свако место Св. Писма тројако и троврснога значаја и садржине. Треба дакле у садржају исказати најпре најближи, обични смисао, затим развити морални смисао, а истом после тога открити сакривену божанску тајанственост.

Буквални смисао није истина по Оригену од велике важности, али је ипак потребан, да се може развити морални смисао и пронаћи тајанствени (алегорични.) Јасно тумачење помоћу свих троврсних начина јест задаћа научењака богословских, али се ти начини не требају употребљавати за време проповедања у цркви.

Томе начелу у многим проповедима је Ориген остао доста веран. Он наиме употребљава не сва три начина на једаред, него цушта да један влада било морални, било пак алегоријски према томе, како му се место свиди, да је написано или за овај или за онај смисао. За оне, који држе и говоре, да у Св. Писму има много места, која једна другом противрече и нису у међусобној армонији, врло лепо говори Ориген, кад каже: „Као што жице са псалтира или цитаре, које свагде други глас дају и на псалтиру а други на цитари, а чини се људима невештим у музици, да нису то исте струне него различите, кад их заједно не слушају, тако се исто усуђују и они, који не могу, да разумију божанствену армонију Св. Писма, да изрекну и устврде, да се Стари Завет не слаже са Новим Заветом, Закон са Пророцима, Јеванђеља да се не слажу међусобно, или Апостоли са Јеванђелијама. Онај пак, који је испечен у својој вештини брзо ће и лако увидити, да је цело Св. Писмо врло савршени и потпуно удешени инструмент Божји, који се истина састоји из различитих жица и тонова, кад их човек хоће, да проучава, који произвађају спасоносни глас, који сваки нападај злочестог духа сузбија, и даје ономе, који га разуме нове снаге и нова полета“. (Проповед XXXIX на 44, 22 Јеремије).

Омилије Оригенове нису јединствено састављене, тачно и стално распоређане, за једну главну ствар, која би се у теми у форми говора обрадити могла, него су оне скупљена излагања и разјашњавања Библијскога текста,

Без нарочитога увода ослањају се оне непосредно на постављени текст Св. Писма и све се прекидају без нарочитога свршетка, тако, да се сваком последњем стиху може непосредно додати Славословје Господу, да се тиме заврши. Њихово унутарње јединство лежи поглавито у самом тексту Св. Писма, који ту он тумачи. Текст пак беше кадкад по прилици као наша глава у Јеванђељима, ака кадкад беше много дужи као што се често јавља и много краћи. То се може најбоље видети из омилија на Јеванђеље Лукино, и других на књигу Левит и Песму над песмама. Ориген иде са текстом успоредо и то корак по корак, где он код свакога појединога одсека чини своја разјашњења и примедбе. Због тога беше му немогуће, да на овај начин прође дуже одсеке, јер се често пута врло дуго задржава и код појединих стихова.

Већ смо пре споменули, да се Ориген није увек служио на једном месту или омилији са сва три начина тумачења, а сад ћемо, да споменемо, да је у томе Ориген био самосталан или управо, да речемо самовољан. Сасвим самовољно тумачи он сад на овај, сад на онај начин, узима сад обични историјски смисао, сад опет тражи дубоки морални и тајанствени (мистички) смисао или пак једнога са другим меша, а често пута баш онде, где се очито види, да је потребно многостручно тумачење, ту он тумачи сасвим једноставно и то најобичнији буквални смисао. Тако видимо из његових тумачења на Лукино Јеванђеље, да их тумачи врло једноставно и неудаљујући се много од историјског и буквалнога смисла. У тумачењима на Јеремију излаже с особитом ревношћу морални смисао, примењујући га на прилике из живота верних, док Песму над песмама тумачи кроз мистички, цртајући одношај невидљивога света према видљивоме и одношај Христа као женика спрам своје цркве. Неку врсту омилитичке диспозиције видимо у омилији где говори о градњи ковчега Нојева. Ту историју библичну тумачи Ориген на сва три начина и даје причу троструки смисао и то тако, да завршетак свршава се моралним смислом.

Омилије Оригенове имају врло велику сличност са омилијама његових коментатора и по садржини и по облику. Оне су управо оставиле свој траг и утицај и за доцнија још

покољења, јер се у њима налази заиста често пута таквих лепота, које сваки проповедник мора да заволи.

Немогуће нам је, да овом приликом не споменемо, да све омилије Оригенове провејава жарка љубав према Христу, којом љубави настоји и да своје слушаоце побуди, да теже на оно, што је узвишеније и светије.

Тако н. пр. у тумачењу „Песме над песмом“, ма да је Ориген већ у почетку доста погрешно, ипак сваки, који чита то тумачење, види и мора осећати ону љупкост и срдачност правог слуге Христова, који науку Његову не проучава само са хладним разумом, него лепоту и корист њезину осећа са властитим срцем. Оригенов свечани и узвишени тон, с којим говор започиње и који кроз цео говор провејава није тон риторичара, него је то одјек дубоког и истинитога убеђења. Проповедник се ту осећа као у највећој светињи свога религијознога живота. И у другима проведима ступа по свуда напред дубина и топлина религијознога убеђења његова. Тако нпр. када он у средини своје беседе „о градњи ковчега“ позива слушаоце, да се са њиме помолу Богу, да узмогну право разумети реч Његову, или када он од молитве очекива од Бога сваки благослов за проповедано слово (*ibidem*) или када он дубоко осведочен о тешкој одговорности, која на њему лежи, када говори општини у име Божје, говори; да се он најсретнијим сматра, ако је погодио у своје тумачењу прави смисао слова Божјега, у коме је написано због нашег спасења. Ако се то и догоди, не уписује он то себи у заслугу нити своје оштроумљу, него милости Божјој и његовим благодетним даровима, које излива у својој цркви. (11 Омилија на књигу Броеви).

Свестан свога високога положаја и одговорности Ориген је увек своје омилије управљао на то, да препорађа и освећује срце и живот својих слушаоца. И када он прекине свој мирни поучни тон у својој проповеди, хваћа се он другога тона и то тона опомињања и карања. Често се пута пак догађа, да то он неради узгред или летимице, него тај тон провејава целу омилију, а опомињање и карање чини главну садржину његова учења.

Наставиће се.

Још нешто о саборском изборном реду од 1870/1.

(Поводом „Осврта Димитрија Руварца“.)

(Наставак)*

XI

Љуто се „Осврт“ околио на тврдње моје, да је извесна радња сабора у црквеним стварима зависила од Синода и његова пристанка, и да су Синоди сиремали предлоге за саборску расправу.⁸²

Треба прочитати моје чланке, особито IV. и V., а да се види: о чему се ради, шта сам ја тврдио, какве ли тврдње обарао.⁸³

Обарао сам гледиште, по којем је сабор у свом законодавном делокругу надлежан био г. 1870/1 предузети и извршити односну своју радњу и донети уредбе, па и саборски изборни ред, без обзира на седесваканицу и без обзира на Синод, јер да је *у тој* својој радњи потпуно самосталан и независан од Синода. — Обарао сам сличне тврдње Милетићеве, који је још 1864 постављао теорију о сабору као једином органу „црквене аутономије.“

Обарајући све то, позвао сам се, осим канона, на привилегије, и рекао сам: „да до год. 1864 наш сабор није постојао као орган аутономије, нити је могао шта радити и урадити *о цркви и у цркви*“⁸⁴ без Синода, јер аутономног законодавства и црквеног изван Синода није ни постојало; сабор у привилегијалном добу није имао законодавну власт. Напротив као непобитан факт постоји, да су сабори наши, осим избора митрополита патријарха, били све до 1864 конзултативног саветујућег карактера, а не децизивног одсудног.“⁸⁵

Позвао сам се на ручно писмо Њег. Величанства од 27 септембра 1860, којим се наређује патријарху, да се за време или после пројектованог Синода, *по старом обичају* састане са епископима, те да заједнички расуде, који ће се предмети рас-

прављати на конгресу што ће се скорим састати.“ Позвао сам се на највиши декрет од 5 (17) Јула 1864, у којем се вели, да ће: „У дужност Синода спадати даље предмете, који се целе источне цркве грчког несаједињеног обреда у државама аустријским тичу, *расудити и предлоге* црквеним канонима довољно поткрепљене Његовом освећеном Величанству поднети“ итд.⁸⁶

Позвао сам се и на највише ручно писмо од 13 августа 1864, којим се патријарху наређује, да са епископима „заједнички промисли, који ће се предмети на народном конгресу, што ће се скорим сазвати, расправљати.“⁸⁷

Позвао сам се и на изјаву патријархову у сабору 4 марта 1865 изречену, по којој се епископи у сабору не сматрају као Синод, но као чланови сабора, који учествују као такви у расправи саборској, „и потпомажу сабор саветом и разлогом својим нарочито са гледишта канона и начела православног цркве. Следователно, кад сабор каноне и начела православне цркве при расправи и закључењима довољно уважи и у призрење узме, онда се разуме по себи, таква закључења и они *уважавају*. Ако би сабор та начела из вида испустио, онда ће они *по праву* и дужности, које им црква и држава даје и налаже, у Синоду та начела са црквеног гледишта свакојако заступати.“⁸⁸

Позвао сам се и на сам XI. зак. чланак од 1868⁸⁹ на значај сепаратног вотума од 1870;⁹⁰ на отпис министра Паулера из 1874;⁹¹ на отпис кр комесара Хубера 1874 бр. 188.⁹² А држим и данас, да сви ови документи доказују основаност и коректност мојих тврдња.

Нисам се хтео позвати и на Јиречека. Но кад г. Д. Р. баш тако воле цитате из Јиречека, онда да цитирам и њега. Под оглављем *Stellung der Bischöfe auf dem Congresse* казује Јиречек ово:

„Die Bischöfe und der Metropolit sind, kraft ihres Amtes, Mitglieder der Verhandlungs-Congresse; diess ist unzweifelhaft. Sie sind berufen, an den Berathungen einen

⁸⁶ Ibid. Стр. 48 и 49.

⁸⁷ Ibid. Стр. 49.

⁸⁸ Ibid. Стр. 49 и 50.

⁸⁹ Ibid. Стр. 57—59.

⁹⁰ Ibid. Стр. 60.

⁹¹ Ibid. Стр. 62.

⁹² Ibid. Стр. 62.

* Види 22 бр. „Срп. Сиона“.

⁸² Осврт. Стр. 12—25.

⁸³ Јер ми се у „Осврту“ подмећу којекакве тврдње. Н. пр. да сам пронашао са делокругом сабора, да сам се подмевао „конзултативној“ природи сабора, „уздивао“ самосталност и слободу Синода и т. д.

⁸⁴ А не „ништа“, као што ми подмеће Осврт (стр. 22).

⁸⁵ Изборни Ред. Стр. 47.

hervorragenden Antheil zu nehmen. In den Anmerkungen über den National-Congress vom Jahre 1744. wird insbesondere hervor gehoben: Dass der Gebrauch den Erzbischof autorisire, mit vorläufiger Zuziehung der gesammten Bischöfe über die in dem Congresse vorzulegen angetragene Punkte die Verabredung zu treffen, *dass aber an einer solchen Berathung National-Deputirte durchaus nicht theilnehmen dürfen*⁹³ Ueber den Antheil der Bischöfe an der Berathung selbst liegt so viel vor, dass beim Congresse im Jahre 1769. die Bischöfe über wichtige Fragen die erforderliche Information nach Aufforderung des landesfürstlichen Commissärs gaben und an der Debatte lebhaft sich theilnahmen.⁹⁴

И Дакле, ја сам своје тврдње базирао на црквеним законима, на привилегијама и на државном закону с једне, а с друге стране на поступцима државне власти, којима је тај исти базис био. Не тако г. Д. Р. Он, свему томе усprot, истиче поступке, што их је државна власт чинила *силезеки с тога базиса, силом своје моћи потискујући слободу цркве, њезина права и надлежност* а проширујући узурпацију у цркви ингеренције своје. За њега нема доказне моћи закон и право, нема доказне снаге коректан поступак државне власти, него је за њега, у просуђивању догађаја у нашој цркви и њезине правне сфере, од одлучног значаја оно, што је државна власт чинила обилажењем и нереспектовањем црквених и својих властитих закона. За њега је одлучно: што су и Синоди и сабори „били лопта и играчка у рукама влада аустријских и угарских,“ што су владе поступале „како им је кад ишло у рачун,“ те бркале по својој вољи делокруг сабора са делокругом Синода и обратно, кад су хтеле тражиле од Синода предлоге за саборске расправе, а кад су хтеле и саме их натуриривале саборима, као што су им и закључке октроисале.⁹⁵ Он не узима у обзир, да је

⁹³ Сравни дотични пасус у опису Шмерлинговом од 5. (17.) 1864. г.

⁹⁴ Actenmäßige Darstellung. Стр. 55-56.

⁹⁵ Једино такав г. Д. Р. и није могао разумети речи (на 47 стр.) мојих чланака: „Може ли бити мизерније независности сабора и слободе црквине“. Него је тим речима импутирао проносање и подсмевање *са делокругом саборским*. Ситничар у јавним пословима и не може даље од кавге и подметања,

и друкче бивало, онако како треба да увек бива, и да је то за правно оцењивање *меродавно*.

Са својим корумпираним појмовима иде он и тако далеко, да му је чисто криво, што га неки коректни поступци државне власти буне и слабе у његовој аргументацији са самовољним и незаконитим поступцима њезиним Њему је чисто криво што је државна власт 1860. законито поступала, те није прешла преко Синода као да га и нема и као да није никаква чињеница у цркви. А да ослаби доказну снагу тога законитог поступка, г. Д. Р. га приказује и тако рећи извињује као „невољу политичких прилика“.⁹⁶

— Посматрајући појаву и радњу „Синодског Одбора“ или — како се називао — „Расправног Синода“ а не сагледава дубље у ту ствар, г. Д. Р., онако његовским уживањем пориче, да су г. 1865. синодски предлози расправљани на сабору, јер да је те предлоге спремио „изабрати од сабора одбор“, а не Синод.

Је ли баш тако, да поглед г. Д. Р. не иде даље од назива „Синодског Одбора“? Зар ни у самом називу том није могао прочитати одлучни глас Синода при одборском спремању дотичних предлога? Или је баш, по греху својем, морао до тога умовања доћи, да је одбор све спремио без Синода? Или је тако, да г. Д. Р. у радњи тога „Синодског Одбора“ баш није могао видети ни Синод, ни његов утицај, ни његов одлучни глас само зато, јер није знао разлоге и побуде, пут и начин како је до тога одбора дошло, како се у њему и шта се после њега радило: у име Синода, односно Епископата. Ако је тако, зар да с њиме диспутам?! Или ако г. Д. Р. није баш хтео да се сети колико толико оног *пристајања* и предусретљивости патријархове и епископске, којом су пристали, *ради бржег и лакшег споразумевања* између Синода и сабора, да се неки мужеви придоду Синоду, да му саветом послуже, зар онда и *с таквим* противником да бој бијем?!⁹⁷ Но ја држим, да ми је овде, у доказ неоснованости умовања г. Д. Р.-ца, довољно навести казивање др. Т. Мандића, а наиме:

⁹⁶ Ibid. Стр. 21.

⁹⁷ Ibid. Стр. 21.

„Као што сам напред напоменуо, патријарху и епископима до воље је стајало по највишем овлаштењу⁹⁸ ради свога равнања саслушати и мњење искусних људи из клира и световног реда, ал' тако да се ти повереници не скупе у збор“, — па је патријарх ипак с готовошћу прихватио саборски предлог, да се десет његових чланова Синоду додаду⁹⁹, или: „да је (патријарх Маширевић) „драговољно пристао на предлог да се синоду из сабора дода одбор, па да споразумно израде операте за расправљање у народном сабору.“¹⁰⁰

Довољно ће бити, да наведем одредбу највишег решења од 13 августа 1864, којом се сабор опомиње „да мужеве назначи, који ће митрополиту и владикама при саветовању ствари, што се расправљати имају на сабору саветом на руци бити.“¹⁰⁰

Зар се из свега овога не види јасно, да је значај и положај тих мужева био тек конзултативан?

Но г. Д. Р. пошао је и даље, те тврди, да сами закључци саборски (од 1865) нису никако пред Синод ни изношени,¹⁰¹ а према томе, да су ти закључци и без мњења синодског одобрени. Али тако није, него су ти закључци били у расправи синодској. „После свршеног народног сабора држали су архејереји 27 марта (8 априла) Синод, где су на неке закључке саборске своје „Засебно мњење“ у три тачке изјавили“ и т. д.¹⁰²

Но неће без интереса бити, да из „Успомена“ дра Мандића приведемо и ово:

„Одбор од нас предложи: да се право наименовања односно потврђења протопрезвитера, пароха и т. д. даде другом то јест административно-школском одељку конзисторије(!) на које др. Јован Хаџић противпредлог стави: да се то право, по редакцији синодског одбора, у део круг првог, то јест духовног одсека уврсти.

⁹⁸ Од 5. (17.) јула 1864.

⁹⁹ Летопис М. С. из 1899 II. стр. 71.

* Знао је г. Д. Р. за све ово, шта више цитирао је и он ова места из Мандићевих „Успомена“. („Постанак и развитак“. Стр. 194 и 195.), па ипак се у „Осврту“ 1901 год. онако неосвртљиво превртљиво осврће на „Синодски Одбор“ и онако самовољне, управо ђудљиве, закључке из њега изводи на штету права Синода!

¹⁰⁰ Народниј Соборъ 1864. описанъ Павлемъ Николићъ. Стр. 97 и 98.

¹⁰¹ Осврт. Стр. 22.

¹⁰² Др. Т. Мандић, „Успомене“ у Летопису М. С. за 1899 г. IV св. Стр. 54.

(извадак из Саборског Записника)

„По дугом за и против предлога тога и редакције синодског одбора говору — приступи се гласању и већином гласова одлучено би: остати при предложеној од Одбора ad hoc редакцији: но услед искања посланика проте Бабића, да се од стране свештенства, које је са осталом мањином уз предлог Хаџићев, (било) у записник стави предохрана¹⁰³ против изјасњења већине, и услед тога следовавши изјаве св. патријарха, да св. Синод неће моћи никако од своје стране пристати на усвојену од већине редакцију Одбора ad hoc, приступи се на изјављено са више страна зактевање к новом и то поменуте гласању о том: Е да ли се прима предлог Хаџићев или не?¹⁰⁴

(Гласала је за тај предлог већина).

После ових докумената као и познате изјаве патријарха Маширевића у сабору у седници од 4. марта 1865, те отписа министра Паулера од 1874.¹⁰⁵ држим, да није потребно даље диспутати с г. Д. Р-цем о томе, јесу ли закључци сабора, у црквеним стварима, зависили од Синода, нити се освртати на његово ђудљиво умовање.

Држим, да није потребно доказивати ни неупутност ни неоснованост тврдње г. Д. Р-ца, по којој да је највишим царским ручним писмом од 13. августа 1864. дезавуисан највиши декрет од (5.) 17. јула 1864.¹⁰⁶ Можда би правном укусу г. Д. Р-ца, његовој аргументацији и љубави према црквеним правима то дезавуисање годило и требало. Али о дезавуисању декрета од 5. (17.) јула 1864, не може ту бити говора већ ни зато, јер је дотичне мужеве имао сабор назначити само зато, да Синоду „саветом на руци буду“. Њиховим саветом пак није било, нити је могло бити право Синода алтерирано, право, да савет тих мужева и не прими.

— По „Осврту“ се као нека радост разлива што Синод данас нема права да чини предлоге.¹⁰⁷ Истина је, нема га, а у црквеној аутономији, после њезинога саборског устројства и не може га имати. Г. Д. Р., не имајући још ни правилног појма о народно-

¹⁰³ Колико поуке за свештенство гледе тога и што је дужно и што може!

¹⁰⁴ Летопис М. С. за 1899, IV. св. Стр. 40.

¹⁰⁵ Изборни Ред. Стр. 49, 50. и 62.

¹⁰⁶ Осврт. Стр. 22.

¹⁰⁷ Ibid. 22

црквеној аутономији, заборавља разлику наших црквених одношаја до г. 1868. и 1874., те после 1875., после организације „народно-црквене аутономије“ у цркви. Но о томе свему, као што рекох, он нема ни појма, и зато нећу да с њим о томе диспутам. Само тврдим и данас, да је — по мојим црквено-правним и црквено-аутономним појмовима — једини Синод био надлежан поставити границе црквеној аутономији, а према томе и сабору изнети на претрес предлог гледе тога. После узаконе автoномије, органи ацијона уредба њена није више ни могла право сиремања сабору предлога признати и оставити Синоду, него својим *автoномним* органима. Али је та организациона уредба морала ипак задржати и признати, поред свију безобзира и некоректности из г. 1870—1874, „преслушавање Синода“ у извесним стварима.

Ако г. Д. Р. мисли да је 19. §-ом (тач. 10, ал. 2) саборског устројства одређена дужност тога преслушавања мала, а право Синода, као и она у §. 18. и §. 19. тач. 3. да су тако незнатна, е их сме тек онако преко рамена спомињати,¹⁰⁸ ја му не могу помоћи, нити ми је у вољи да коме „памет солим“. За мене је лично доста, да је г. Д. Р. морао признати, да рад саборски — макар и гледе „неких предмета“ — зависи од пристанка синодског. Ко не верују да је то г. Д. Р. признао, ено му „Осврта“¹⁰⁹. Признао је, дакле, баш оно, што ја тврдим а он пориче. А куда бих више?

А кад та извесна радња саборска и данас у народно-црквеној аутономији, у којој је орган ваистину сабор, у којој је сабор ваистину законодавно тело њезино — зависи од Синода, зар ми је невоља доказивати још и даље ту зависност сабора од Синода пре 1875. године?

И ко зашто да и даље дуљим говором тој зависности. Ко је ствар с разумевањем пратио, за тога је доста и досад речено. А г. Д. Р.-цу, не у доказ моје тврдње о тој зависности, него у доказ његове превртљивости и ћудљивости, несталности и несталожености, зар не ће бити доста властита исповест његова?

¹⁰⁸ Ibid.¹⁰⁹ Ibid.

„Кад наспоменемо, да је било на сабору 1769 г. мало друкчијих детића, но што их је бивало на последњима, па и на последњем сабору; онда сваки мислећи Србин морао се слатко насмејати разметању неких „разметљиваца“ и „ветропира“ и световних и свештених (!) на последњем сабору, „како су плећа народна шира, од плећа јерархијних,“ те да због тога, не треба јерархији уступити искана (!) од ње нека права.“

„Кад год смо читали *такова* ветропирска разметања, увек смо се сетили пророчких речи блаженопокојног епископа *Никанора Грујића*, изговорених у XXVI. саборској седници од 15 маја 1870 г. „Није дакле потрфеио увек ни синод (при бирању епископа), а није ни сабор (при избору митрополита) а зашто? За то, што је неко трећи (влада) био јачи и од синода и од сабора.“

„Ако би и од сад био неко јачи и од синода и од сабора, онда су бадава све те установе што их је сабор мислио донети.“

„Како су плећа народна „шира и јача“ од плећа јерархијних, требали су поменути „разметљивци“ и „ветропири“, помислити на оно, што се догодило на нашем црквено-аутономном пољу овамо од 1869 г. те се неби *онако* разметали са „народним плећима“, и поред *онако* и *млитаве* јерархије.“

„А „плећа су народна и до сада, а и од сада биће слабија од плећа јерархијних због тога: „што — по речима *Никаноровим*, изговореним у поменутој седници — синод никаква власт туђа с његовог црквеног темеља потиснути не може; али сабору може пре на пут стати.“

„А ширина и јачина“ народних плећа огледа се и у томе, да ни *један саборски закључак овамо од 1869 није постао законом, ако на њега није пристала јерархија.*“

„Па кад је ово **непобитна истина**,* онда не

* И ма да је г. Д. Р., из г. 1893., рекао, „да *ниједан саборски закључак овамо од 1869. није постао законом ако на њега није пристала јерархија*“, и ако је рекао, да је то „*непобитна истина*“, њему ипак све то није сметало, да г. 1901. у „Осврту“ доказује противно, и да мене коре што тврдим, да је извесна радња саборска зависила од пристанка синодског. Није му сметало, да на 24. стр. тога свога „Осврта“, молбу епископа *Никанора Грујића*, „ве би ли могао (патријарх) код владе изградити да се пошљу ти закључци (од 1865) пре но што би се одобрили Синоду да их са црквеног гледишта прегледа“, попраати речима: „Може л бити јаснијег (!) доказа, да се Синод није ни питао за мњење о закључцима саборским!“ Није му сметало, да ту молбу тако пропраати, ма да је и он морао знати за оно „засебно мњење“ синодско, о којем напред поменусмо.

варајмо се и не размењимо се, већ будимо мудри „као змија“, те настојмо сви на томе да једном дођемо до сталног уређења наше црквено-народне-автономије.¹¹⁰ Али не рече — кавке.

После оваких „обрта“ у „Осврту“ г. Д. Р-ца, држим да сам решен дужности, да с њиме и даље диспутам у питању зависности извесне радње саборске од Синода. Држим и то, да је та зависност изван сваке — сумње. А једна логична конзеквенса те зависности јесте и та — која нас се овде једино и тиче — да је сабор 1870/1., са црквено-правног гледишта узето, незаконито радио, што се је за време седисваканицје, кад нема митрополита ни Синода, да своју кажу о радњи саборској, упуштао у расправу и донашање уредаба о цркви; и да је протуканонично што су те уредбе, — дакле, и саборски изборни ред — одобрене без присганка Синода.

ХП.

У „Осврту“ се вели (стр. 31), да се данашњи епископат „управо још није ни изјаснио, да ли усваја предлог петнајсторице односно саборског одбора у погледу измене саборског реда.“¹¹³

После сабора 1892. и 1897; после конференција у Пешти и Карловцима, могао је још само г. Д. Р. тако шта написати. Да се Епископат није изјаснио, да се његово становиште у питању изборнога реда није знало, откуда би био онда тај „камен претиканија“, преко којег се болно спотакао сабор 1892. и онај 1897? Држим, да о тврдњи г. Д. Р-ца, особито после комуникае у 10. броју. „Српског Сиона“ ех 1901. не треба више ни речи.¹¹⁴

¹¹⁰ „Ново Време“ бр. 4. ех 1893. Само што г. Д. Р. и против тога свога савета друкче ради. Доказ је и — „Осврт“.

¹¹² Ово је написао онај пети г. Д. Р. који је 1900 г. и сам рекао, да и „јерархија“ захтева измену изборног реда. (Постанак и развитак итд. Стр. 200.)

¹¹⁴ Комунике гласи овако: „Поводом најновије штампане тврдње протојереја Д. Руварца, као да високопреосвећени епископ *Михаило* оно што је говорио у погледу на промену данашњег саборскога изборнога реда, није говорио у име Епископата, него само у своје име, — овлаштени смо изјавити, да је говор Његова Високопреосвештенства епископа *Михаила*, и код бившег министра председника барона Банђија 1897. г. и код Његове Светости патријарха *Георгија* у одборској конференцији 1898.

Било би управо смешно о томе се диспутати са оним г. Д. Р-цем, који је 1897 г. писао овако:

„Какво мњење има данашња наша јерархија о данас важећем кр. рескрипту од 10. авг. 1868, о устројству епархија од 1871, о изборном реду од 1871, саборском устројству од 1875, — то ће се видети из тако званог јединственог статута, а и из њеног органа „Српског Сиона“.*

Ако је све то г. Д. Р. могао и умео да види 1897, а пишући г. 1901. свој „Осврт“ — не, зар ја крив?!

— Г. протојереј Димитрије Руварац дрзнуо се у своме „Осврту“ недостојним и досада нечувеним у свештенству јавним начином апострафирати и Његову Светост, патријарха *Георгија* и Његово Високопреосвештенство епископа *Михаила*.¹¹⁵

Остављајући моралну и дисциплинску страну овога поступка надлежним за то факторима; прелазећи и преко тога, какав је саблажњујући утицај овог поступка особито у свештенству, ми ћемо, ради карактеристике г. Д. Р-ца, цитирати његово писање из г. 1892.

У споменутој у VI. чланку посланици својој, написао је г. Д. Р. ово:

„Данашњи митрополит-патријарх Његова Светост г. *Георгије Бранковић*, који је као прота сомборски и члан „српске слободоумне народне странке“, у свима народним и народно-црквеним саборима овамо од 1864. г. учествовао, и као бивши члан поменуте странке, зна врло добро, како је сабор и народ дошао до неких права, која им права по учењу наше цркве и канонима не припадају, и која народ ни у једној помесној православној цркви нема, а уз то знајући из искуства и као епископ и као митрополит-патријар, која су уз то и штетна по напредак цркве и народа; да би се једном дошло до реда, мира и слоге између јерархије и народа, која је тако нужна обојима, те да би се коначно утврдило, шта је јерархино, а шта народно право: утаничио је са саборским одбором и изабратим од сабора од-

г., био дело опћега претходнога споразума свију епископа, а предмет потоњег одобравања и похвале оних чланова Св. Синода, који су присуствовали у тим конференцијама“.

* „Ново Време“ бр. 46.

¹¹⁵ Стр. 6. 7. 8. и 9.

бором 15-сторице, „Народно-црквени устав“, источно-православне српске цркве у земљама угарске круне“, и поднео га народно-црквеном сабору, сазватом за 24. октобар о. г. у Карловцима, на претрес.“¹¹⁶

Колико је, постунак г. Д. Р-ца у „Осврту“ одвратнији после овога његова писања из г. 1892., остављам свакоме да суди како хоће. Само констатујем, да се *тај* и *такав* г. Д. Р. дрзнуо *онако* писати у „Осврту“. Ал' се не чудим — Не чудим ни за то, јер ко може себе тако мало ценити, да учини на једекү своје превртљивости и онакав „обрт“, какав је учинио на стр. 43. „Осврта“ г. Д. Р., тај тим лакше може изгубити баш све обзире и према другима. Једном се чудити ипак мора свако, да комендијанти на пољу јавних послова — добро пролазе.

Г. Д. Р. још нешто рече и остаде жив. Рече да „није време да се потрзају једном решена питања, и о којима није савесно а ни родољубиво данас расправљати и искати њихову измену, како у интересу самога народа и цркве тако и саме јерархије.“¹¹⁷

Не дивитесџ се! То је рекао Димитрије Руварац. Онај исти истоветни, који је у том истом „Осврту“ на стр. 42. овако себе и своју конзеквенцију истицао: „Ја сам и 1890. и 1897. када сам попућен био с кандидатуром у ст. пазовачком изборном срезу, како у „Новом Времену“ тако исто и у засебним прогласима отворено рекао: „— настојао бих у сабору, да се измене изборни саборски ред, и да свештеници за себе бирају своје посланике а народ опет своје за себе, те по томе сам могао с *образом* и 1899. на свештеничком збору у Митровици изнети пред-

¹¹⁶ Ново Време бр. 103. ех 1892. У овој посланици је г. Д. Р. гледе изборнога реда рекао само ово: „Против ове намерне измене, понајвећма су устали твоји (народа) прваци, а то с тога, што знају врло добро, да се не би нашло свештеника, који би се дали бирати „с *везаним рукама*“, нити би више и онакове ништите биле избрате, као што су твоји прваци бирали. О овом питању, посебно ћу *другом приликом писати и поразговорити се са твојим првацима*, о овде ти мили народе напомињем само то, да је од 1708. на све до 1872. свештенство засебно бирало своје свештеничке посланике, и да их код Романа по §. 148. устројства засебно бира“. Посебно о изборном реду писање г. Д. Р-ца ми не могосмо, на његову срећу, наћи пре „Осврта“.

¹¹⁷ Осврт. Стр. 10.

лог за измену саборског изборног реда. Био сам као што рекох и 1890. и 1897. и 1899., а и пре тога за измену изборног саборског реда од 1871. и ако сам знао, да и за то време није увек свештенство бирало своје посланике по својој вољи, него их је већином бирало по жељи свога епископа.“

Осим свега осталог, што се упоређењем ових речи и изјава г. Д. Р-ца као логично извести има, било би, да г. Д. Р. по властитом признању „није савесно а ни родољубиво“ радио, кад је изнео 1899 свој предлог на Митровачком свештеничком збору ради измене изборнога реда. А да није радио с дужним обзиром на углед тога збора — то је доказала већ она рогобатна и сокачка *стилизација* његова предлога.¹¹⁸

— На личне инзулте, као што рекох, нећу се обзирати. Али морам од себе одбацити једну крупну неистину, којом ми је г. Д. Р. хтео подвалити, онако његовски књижевно-интригански. Неистина је, да сам ја јерархију из 1870 представио као „*незналицу*“ и да сам јој „замерао и пребацивао и незнање учења своје цркве — св. канона“.¹¹⁹

Тога замерања и пребацивања у мојим чланцима нема.* —

Ја сам тадањем Епископату, а особито администратору Стојковићу пребацио и замерао, да нису били на висини своје дужности и свога положаја, да су пропустили дужност, да своја права нису вршили а митрополитова да су себи безправно и протуканонички присвајали. При том остајем и данас, и данас. Ако је г. Д. Р-цу и то мало, онда, зар, да сам потписао ону његову осуду, по којој: „наши архијереји

¹¹⁸ Види 41 бр. „С. Сиона“ из 1899. Осим што је прочитао свој *такав* предлог г. Д. Р. на збору — и ако рефернат — није више ни речи изустео. Можда би такав говорник био и на саборима.

¹¹⁹ Осврт. Стр. 29.

* Али га има у чланку г. Д. Р-ца „Ко је кривац данашњем нашем јадном стању?“ у којем је г. Д. Р. рекао: „На то питање ми одговарамо: крив је понајвећма *први* фактор, т. ј. наша јерархија. А његова *кривица* састоји се у томе, што он није познавао учење наше цркве, свој *положај* и *дужности*, те је из једне крајности у другу падао.“ („Ново Време“ бр. 46 ех 1896.) — Па, је ли могуће, да је г. Д. Р., било из заборавности, било из малиције, мени подметнуо *своје речи* и *свој суд* о тадањем Епископату и његовом „непознавању учења наше цркве“? Зар и *такав* да је? —

и 1864/5. — 1870/1. заборавише на своје обете и заклетве, те се поведоше за „духом времена“, те створише данашње стање, које наши најљући непријатељи за милијоне не би могли постићи“.¹²⁰

— Г. Д. Р. је похвалио архиепископа Хајналда, јер је рекао римокатоличком конгресу: „Свију тих дивота (материјалне природе) можете ме лишити, али права управљања цркве, учења као последника Христових апостола, у решавању литургијских и дисциплинарних ствари, тога права да ми се не нико не косне!“¹²¹

Навео је у истој књизи својој г. Д. Р. како је епископ Ердџевски Шагуна изнео пред Синод свој пројекат „о уређењу црквено-школско фондационих ствари Романа у аустријској царевини“, и како је онда рекао:

„Оно, што не одговара канонима и институцијама црквенима, не могу примити, не из каквог упорства, но само да не повредим закон црквени и политични; јер црква наша има власт у смислу канона и институција црквених своја црквена права руководити и регулирати.“¹²²

Но, камо среће његове, да је г. Д. Р. цитиране изјаве у њиховој суштини појмити могао! Не би којешта пискарао по „Осврту“. Не би се исмевао ни оној тврдњи мојој: „А кад је то тако било до 1864/5, а наиме, да су саборској расправи претходила мњења и предлози Синода, да су сабори само о овима (разуме се који су се тицали цркве), могли расправљати, што и јесте једино коректно и са сувереношћу цркве сагласно, а што би увек требало и да бива, док хоће да се црква црквом сматра...“¹²³

Не би се исмевао, него би се потрудио да схвати коректност и домаћај и оних речи: „Према томе, св. Синод би имао да сабору, коректно састављеном и изабраном, изнесе на расправу свој предлог о аутономији и организацији њеној.“¹²⁴

Не би у „Осврту“ своје превртао

¹²⁰ Постанак и развитак срп. цркв. нар. аутономије. Стр. 197.

¹²¹ Ibid. Стр. 197.

¹²² Ibid. Стр. 248.

¹²³ Изборни ред. Стр. 50.

¹²⁴ Ibid. Стр. 98.

очима и са добро провидљивим рачуном, овако „међу редовима“, осуђивао коректно црквено становиште и захтевање данашњег Епископата; не би говорио да „данас није време да се потрзају једном решена питања, и о којима није савесно а ни родољубиво данас расправљати и искати њихову измену“.*

А не би се ни овако недостојно изражавао о своме Патријарху и епископу, који бране права своје цркве и који раде на реинтеграцији и ревиндикацији странутицом одузетих јој права, између осталих — некапоничким путем одузетог права и јерархијског заступства у сабору.

Да је наша „народно-црквена аутономија“ постала коректним путем, да је организациона уредба њена потекла иницијативом Синодског пројекта, камо нам лене среће!

И до год до тога не дође — всује труд око *коначног* уређења те аутономије. Ми ћемо све дотле имати што рекао епископ Грујић „Синодиште без Синода, сабориште без сабора“.

* Стр. 10.

(Срвшиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Нарловачкој.

(Његова Светост) преузвишени господин патријарх *Георгије* отпутовао је данас 14. (27.) јула, у пратњи архимандрита г. Димитрија Бранковића, у манастир Ковиљ, на парастос блаженоупокојенога архимандрита *Јована Рајића*, који приређује братство манастира у славу тога Великана.

(*Парастос Краљу Милану*). Братство манастира Крушедола држаће погодишњи парастос за блаженоупокојенога и у том манастиру сарањенога Краља Српског Милана — дана 21. јуна (3. августа) о. г.

У Русији.

(*Споменик Гогољу*). У Москви хоће да подигну споменик Гогољу. Дотични одбор расписао је награде за најбоље планове за споменик. Награде су 1500, 1000 и 500 руб. Не траже се никакве алегориске фигуре и релијеви. Модели треба да се пошљу до краја ове године. У Русији се на више места спремају да 2. марта 1902. прославе педесетогодишњицу великога рускога писца.

У Бугарској.

(† Митрополит Климентије.) Његово Високо-
преосвештенство митрополит Бугарски *Климентије*
преминуо је дана 11. (24.) јула о. г. Вечна му
памџт!

Читуља.

† Стеван Стричевић

протопрезвитератски капелан Сомборски.

Како из Сомбора јављају 27. јуна (10 јула)
о. г. преминуо је у Господу и сутрадан сарањен
је на тамошњем Св. Успенском гробљу скромни
и млади посленик у винограду Господњем, про-
топрезвитератски капелан, Стеван Стричевић.

Покојник је рођен у Сомбору године 1874.
Основне и средњошколске науке свршио је у
родном месту своме, а затим је положио про-
писане испите на Карловачкој Богословији. Ру-
коположен је за ђакона 19. септ. (1. окт.) 1899.
год., а за презвитера 20. септ. (2. окт.) и. г. у
Сомборском храму Св. Великогученика Георгија.

И као ђак и као свештеник био је савестан
и вредан, чиме је задобио једнаку љубав како
претпостављених, тако и других његових. Сви,
који су га познавали, знали су о њему, да је
одушевљен родољуб и да св. православну цркву
искрено служи.

Несретна сушица, што у народу нашем то-
лике тамани, и од које је покојник читавих пет
година боловао, отрже нам и њега — да и у
њему изгубимо многу лепу наду и читав низ
поуздавих очекивања наших.

Лака му била црна земља и вечан спомен
међу нама!

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј 91 1—1

На упражњено место коровође, код српске
црквене певачке дружине у Старом Бечеју.

Плата је коровођи 1000 круна, коју ће ме-
сечно у напред из политичне односно црквене
општине примати.

Дужности су: певачку дружину обучавати,
како њезина управа одреди и с кором при функ-
цијама управљати; два часа седмично школску
децу ноталном певању учити.

Рок стечају 4 недеље од првог уврштења у
овом листу.

Компетовати могу само свршене конзерва-
тористе, који треба своје молбе на председни-
штво српске православне црквене општине, да
управе. Првенство имају Срби односно који
српски знају.

Ово ће се место попуњити на три године.

Из седнице црквеног одбора српске право-

славне општине, држане у Старом Бечеју 9. (22.)
јула 1901. год.

Стеван Перић
перовођа

Лаза Предин
председник

С Т Е Ч А Ј 92 1—1

У стипендијској заклади баронице Еуфимије
Јовићке отвара се стечај на једно упражњено
место за ниже ђимназијалне, реалне и грађанске
разреде или занатлијску школу, са годишњом
стипендијом од 500 круна.

Молиоци нека приложе уз молбу: а.) крштено
писмо, за доказ да су православни Срби; б.)
школску сведоцбу од последњег течаја; в.) ле-
карску сведоцбу о свом здрављу; г.) сведоцбу
сиромаштва и о моралном владању.

Рок искању је до 4. (17.) августа закључно
те само оне молбенице долазе у обзир, које до-
тле стигну.

По закладном уставу питомци морају слу-
шати науку на јавним заводима у земљама св.
Стеванове круне. Првенство имају они, који су
родом Старо-Бечејци, ако им је општа оцена
бар добра. И чим се у довољном броју пријаве,
онда по уставу други не долазе у обзир. Тек
ако првих не буде, онда се — по оспособљењу
— узимају у обзир и други ученици, који су
православни Срби а из земаља угарске круне.

Ни један питомац не сме у исто време ужи-
вати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске право-
славне општине у Старом Бечеју 9. (22.) јула
1901. год.

Стеван Перић
перовођа.

Лаза Предин
председник

Р. бр. 63/1901. ад. ЕШО. бр. 514/442 ех 1901. 94 1—2

С Т Е Ч А Ј

на учитељска места у Бочару, Ђали, Иванди,
Краљевцу, Малом Бечкереву, Петровомселу, С.
Кларији, С. Неузини, Станчеву и Чони са поје-
динце установљеним беривима (у пензију урачу-
ниво 800—1000 К.); затим у Ђиру, Кнезу, Кечи,
Намералном Сенђурђу, Моноштору, Парцу, Соки,
Толвадији, Фењу, Хрњанову, Црној-Бари и Шур-
јану са минималним беривима (у пензију ура-
чуниво 700—800 К.) и на учитељска места у
Бега-Сенђурђу, Боки, Нетфељу, Петровомселу,
Станчеву и за две учитељице у Срп. Итебеју са
минималним беривима (у пензију урачуниво
650—800 К.).

Поред прописног стана, баште и огрева про-
писане су у Темешварској дијецези, у смислу

19. §-а Дисц. Правила и награде за све црквене функције. 18.RS

Квалификације и дужности прописане; молбенице (за свако место засебно) имају се преко еп. шк. одбора темишварског поднети до 2. (25.) августа.

У помањкању потпуно оспособљених намећуће се приправници, есп. учитељице у случају потребе и забавиље, у коме се погледу имају молбе потписаном до почетка шк. године поднети (у Темишвар).

Ђорђе Поповић.
зам. шк. референта.

Ad бр. К. 459/329 ex 1901.

81 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Милоша Месаровића из Попинаца против нестале му супруге Драгиње Месаровић рођ. Ристић позива се речена супруга Драгиња, да у року од 6 месеци — рачунајући од првог уврштења едикта овог у новинама, — овој конзисторији или сама лично предстане, или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије, држане у Карловцима 7/20. Јуна 1901. год.

Архидијецезална Конзисторија

12 бр. М. Ш. О.

65 3—3

С Т Е Ч А Ј

на смрћу упражњено учитељко место срп. прав. вероисповедне школе у Тиса Хиђошу торонтал. жуп. Плата је следећа: 1) у готовом новцу 800 круна годишње, које ће месечно у напред примати; 2) 2 ланца по (2000□) ораће земље, на коју све терете цркв. општина снаша; 3) за пошторну школу, ако му се повери 100, круна; 4) од укопа већег 2 К а од мањег 1 К

Стан од 3 патосане собе, кухиње, коморе, штале, и шупе; а уз стан лепу башту и законом прописани петогодишњи доплатак. Сламе за пећке, колико устреба.

Дужности прописане су Уредбом од 1872 г. Једну ће певницу држати и децу у појању обучавати. Одбор додељује разреде. Рок стечају до Св. Илије. Изабрани ће учитељ. 1. Септ. т. г. (по р.) звање примити. Иште се испит из мађ. језика. Лична пријава узмеће се у обзир.

Из седнице Мес. Школ. Одбора држане 11. Јуна 1901. год. у Тиса-Хиђошу (Tisza-Hegeyes).

Јереј Душан Путник
Председник.

С. О. 4422. през. ex 1901.

89 1—3

С Т Е Ч А Ј

Ради попуњења једног питомачкога места за ученике горње гимназије у стип. *заклади Мојсила Моловића и сугруге му Христине* са стипендијом од год. 400 круна, овим се отвара стечај.

Молитељи српске народности и православне вере уз то припадници земаља угарске круне ваља да искажу сведоџбама добро владање, добар успех у наукама, сиромаштво и да су здрави.

Синови срп. прав. свештеника поред једнаке квалификације имају првенство пред другим молитељима.

Изабрани питомац мора слушати своје науке у срп. прав. вел. гимназији карловачкој.

Ваљано иструјисане молбенице треба поднети *потписаном* ради избора питомца *најдаље до 12. (25.) августа 1901. године.* —

У Карловцима 10. (23.) Јула 1901. године.

Георгије
Патријарх.

Ad бр. К. 457/328 ex 1901.

82 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Александре Игњатовић рођене Кузминац из Митровице против несталог јој супруга Уроша Игњатовића из Митровице — позива се речени супруг Урош, да у року од 6 месеци, — рачунајући од првог уврштења едикта овог у новинама, — овој конзисторији или сам лично престане, или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају ова парница и без њега наставити и окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије, држане у Карловцима 7/20. Јуна 1901. Год.

Архидијецезална Конзисторија

ДРАЖБА НА МАЊАК 79 2—2

Српска Православна Цркв. Шк. Општина у Срп. Св. Мартону (Торонталска жуп.) одржаће 12. (25.) Јулa тек. г. дражбу на мањак, на издање једне своје шк. зграде, са две школеке дворане.

Поближа извешћа код перовође.

Из ванредне седнице Цркв. Шк. Одбора држане 24. VI. (7. VII.) 1901. г. под бројем 7. ex 1901. г. —

У Срп. Св. Мартону 28. VI. (15. VII.) 1901 г.

Михаил Предић

Ђока Вукојев

као перовођа Цркв. Општ.

председник.

Ш. С. 211 през. ех 1901.

68 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења једног упражњеног питомачкога места у стип. заклади *Василија Теофановића*, основаној пок. Александром Теофановићем из Будимпеште за ученике и ученице срп. учитељске (учитељичке) школе сомборске. —

Стипендија износи 50 круна месечно или 500 круна на школску годину.

Стеченици (стеченице) без обзира на место рођења морају исправно доказати, да су Срби, (Срикиње) православне вере, да су сиромашнога стања, да су здрави и крављим богњама накаламљени. —

Првенство имају они сродници тестаторови, који исправно докажу, да су у првој линији потомци деде тестаторова Данила Теофановића из Крњаје, било у мушкој било у женској му лози. Ако се два сродника пријаве првенство има ближи. Ако се пак више сродника пријаве који су у истом степену род с тестаторовом децом, то ће се приход од главнице на исте поделити, без обзира хоће ли тиме поједина стипендија изнети 500 круна годишње. Само ако рођаци не би цео приход исцрпили или их у опће не би било, имаће права на стипендију и други кандидати. —

Молбеницу ваља упутити и поднети срп. прав. народном Школском Савету најдаље до 18. (31.) јула 1901., а привити треба уз исту осим горњих исправа о народности и вери, имовном и здравственом стању, евентуално сродству још и школске сведоџбе од последње школске године с тим, да у молбеници има казати, камо да се достави овопредметна одлука Школскога Савета са односним списима.

У Карловцима 26. јуна (9. јула) 1901. год.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

Бр. 179/901

3—3 70

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место учитеља гимнастике на овдашњој срп. вел. гимназији.

Редовна плата учитеља гимнастике је 1200 К и 400 К станарина.

Молитељи имају поднети своје молбенице са потребним исправама о способности за то место потписаној управи до 6. (19.) августа 1901.

У Новом Саду 1. јулија 1901.

Управа срп. вел. гимназије.

Ш. С. 200 през. ех 1901.

73 3—3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења двају упражњених места редовних професора у срп. учитељичкој школи горњо-карловачкој овим се расписује стечај.

Један од професора имаће дужност да предаје: математику и природне науке а по околностима и друге сродне предмете са обвезом предавања од најмање 20 седмичних часова.

Други професор имаће дужност да предаје: немачки језик, земљонис и повесницу а по околностима и друге сродне предмете са обвезом предавања од најмање 20 седмичних часова.

Са сваким од горњих места је, ако се избрани за горње струке потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор, скопчана годишња плата од 2000 круна и 10% плате у име станарине, после сваки пет година успешне професорске службе годишња повишица од 200 круна а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације има ће плату од 1600 круна годишњих.

На ова места могу компетовати само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горепомнутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. — За случај ако таквих компетентата не би било, има ће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење. —

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе од 1872. сматрати за две године дана службовања као привремено постављени, а супленти се у опште постављају у привременом својству. —

Молбенице своје, којима се имају приложити: крени лист, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведоџба о досадањем службовању и најпосле сведоџа о религиозно-моралном и политичком поведењу — ваља да компетенти поднети срп. прав. нар. Школском Савету у Карловцима најдаље до 25. ула (7. авг.) 1901. године.

У Карловцима 25. јуна (8. јула) 1901.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

Ш. С. 209. през ех 1901.

72 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља (учитељице) за маџарски језик и земљопис а по околностима и за друге предмете у српској вишој девојачкој школи у Сомбору овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 25. јула (7. августа) 1901. године срп. прав. нар. школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи (молитељице) имају доказати, да су Срби (Српкиње) православне вере, да су оспособљени за грађанске школе односно да су бар испитани и оспособљени учитељи (учитељице), и да потпуно владају српским језиком. У случају, да дотични немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово после избора у року којим се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабранога спадаће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §-у 7. уредбе о српским вишим девојачким школама од 1872. године, а спомоћном учитељу 1600 круна годишње без станарине и петогодишњег доплатака.

У Карловцима 25. јуна (8. јула) 1901. год.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

Број 698. К. зап. 377. ех 1901.

76 3—3

СТЕЧАЈ

Исписује се на парохију у Бршљаници III. разреда.

Ваљано обложене молбенице имају се надлежним путем најдаље до 15. (28). августа 1901. потписаној Конзисторији поднијети.

Из сједнице Епархијске Конзисторије

У Пакрацу 19. јуна (2. јула) 1901.

Миرون с. р.

епископ.

Бр. Е. К. 203. ех 1901.

74 3—3

СТЕЧАЈ

Расписује се овим стечај на парохију I. класе у Бјелопољу, протопрезвитерата Кореничког.

Рок компетовању траје до 18/31. јулија 1901.

Из сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане,

у Плашком, 21. јунија 1901.

Михаилъ

СТЕЧАЈ

88 1—3

На упражњено учитељско место у Иванди торонтал. Жуп. овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 800 круна, за пофторну школу 80 круна, за писаћи прибор 10 круна, у име дрва 40 круна, од поGREба где позван буде 1 круну.

Учитељици је опредељено годишње 600 круна, за пофторну школу 80 круна, за писаћи прибор 10 круна, у име дрва 40 круна ако би учитељица изабрана била има из своје плате певчику узети који ће при сваком богослужењу десну певницу држати.

Учитељ или односно учитељица ужива стан са 2 патосане собе, кујна, спајз и штала, а уз стан врт од 1/2 ланца.

Дужности учитеља или учитељице прописане су школском уредбом.

Рок стечаја траје до 6. Августа о. г.

Из седнице м. школског одбора држане у Иванди 29. Јунија 1901. године.

Мишко Перинац
перовођа.

Милош Благојев
шк. председник.

Ш. С. 131. през. ех 1910.

71 3—3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља (учитељице) за српски и немачки језик и земљопис у српској вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 25. јула (7. августа) 1901. године срп. прав. нар. школ. савету у Карловцима поднети.

Молитељи (молитељице) имају доказати, да су Срби (Српкиње) православне вере, да су оспособљени за грађанске школе односно да су бар испитани и оспособљени учитељи (учитељице) и да потпуно владају српским језиком. У случају, да дотични немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово после избора у року којим се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабранога спадаће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §-у 7. уредбе о српским вишим девојачким школама од 1872. године, а спомоћном учитељу 1600 К. годишње без станарине и петогодишњег доплатака.

У Карловцима 25. јуна (8. јула) 1901. год.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета

СТЕЧАЈ 87 1—3

На упражњено учитељско место четвороразредних мешовитих основних школа овим се стечај расписује, плата је изабраног учитеља:

- 1.) 220 К као припомоћ из епарх. фонда.
- 2.) 18 мерава жита.
- 3.) 18 „ кукуруза.
- 4.) 3 хвата тврдих дрва, одакле је учитељ дужан школску грејати.
- 5.) 84 К у готовом новцу.
- 6.) 20 К за пофторну школу.
- 7.) 10 К за перовођество и рачуновођество.
- 8.) 3200□ ораће земље, ливаде и сенокос.

Дужности учитеља прописане школ. уредбом. Рок стечаја траје за 6 недеља (26. Августа) од првог уврштења, када ће се и избор обавити. Молбенице ваља слати на подписано председништво.

У Ланчугу (Lancsuk Baranya megye) 8. Јула 1901. године.

Миливој Барбировић
перовођа и пр. учитељ

Ђукић Ђуко
председник

СТЕЧАЈ. 83 2—3

На упражњено учитељско место, на срп. вероисповедној основној школи у Бану, овим се отвара стечај.

Дужности учитеља прописане су школ. уредбом од 1872. год. Плата је следећа: 600 круна у готовом новцу, 3 ланца ораће земље, на коју порез учитељ а еквивалент општина плаћа, слободан стан по пропису, 4 хвата тврдих дрва. За пофторну школу 80 круна, за перовођество 40 круна, при погребу где позван буде 80 фил., од венчања 80 фил., од парастоса 80 фил., и по закону прописани петогодишњи доплатак 100 К.

На ово место могу само они компетовати, који су и у мађарском језику оспособљени. Молбенице се имају са сведоџбама на доле потписано председништво слати.

Рок стечаја Преображење кога дана ће се избор обавити. Лична пријава узмеће се у обзир.

Из седнице м. школ. одбора у Барања-Бану 1. (14.) Јулија 1901. године.

Јереј Д. Мијатовић
шк. управитељ.

Богде Бошњак
председник

СТЕЧАЈ 69 3—3

Ради сталног попуњења расписује се стечај на учитељско место основне срп. прав. школе у Шиклушу (Барања.)

Плата је учитељева 600 круна, за пофторну школу 120 круна, за перовођество 80 круна, 3 хвата дрва, стан са 2 собе, кујна, комора, дрварница, таван и у порти комадић баште. Учитењу у дужност спада у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати. Од великог укупа 2 К. од малог 1 К. од парастоса 2 К. од венчања 1 К. Рок стечаја Преображење ког ће се дана избор обавити.

Из седнице м. школ. одбора у Шиклушу 6. јула (23. јуна) 1901. године.

Сава Канурић
перовођа.

Петар Весин
преде. школ. одбора.

Ad .бр. К. 109. ex 1901.

90 1—3

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на место пароха у Столом-Београду са платом VI. разреда. Рок овом стечају траје до 15. (28.) августа 1901.

Епархијска конзисторија будимска
у Будимпешти 7. (20.) јула 1901.

Председништво.

СТЕЧАЈ 93 1—3

на смрћу упражњено учитељско место у црквеној општини Старо-Стапарској, епархији Бачкој, овим се по налогу славног епархиј. школског одбора бр. 1138/231 ex 1901. поново отвара стечај. Са овим учитељским местом скопчана је плата годишња од 900 словом деветстотина круна и 140 словом сточетрдесет круна у име стана и огрева. Осим тога законом и наредбама прописани петогодишњи додатак од 100 круна који може достићи највећу своту од 500 круна.

Осим школ. уредбом од 1872. г. прописаних дужности изабраном учитељу спадаће у дужност да од Благовести до Крстов дана — кад на њега ред дође — појачку дужност врши на овдашњој водичкој капели. Рок стечају је до 1. (14.) септембра т. г. у своје звање наступити од ког му је дана и плата у стечај стављена.

У Ст. Стапару 12. јула 1901. године.

Бошко Поштић
перовођа.

Сима Буњевчев
председник м. школ. одбора.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тађаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књиџара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеве и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.